

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
290/2015	Fylkesrådet	05.11.2015
166/2015	Fylkestinget	07.12.2015
	Komite for kultur og miljø	07.12.2015

Satsing på turruteplaner i kommunene

Sammendrag

Med fokus på å øke aktivitetsnivået i befolkningen, og en økende trend om aktive opplevelser i reiselivssammenheng, øker behovet for mer målrettet tilrettelegging og kanalisering av ferdsel.

Turruteplaner vil synliggjøre og konkretisere behovet for ulike typer og nivå av tilrettelegging. Videre vil de gi en større forutsigbarhet og bedre oversikt over ansvarsfordelingen på vedlikehold og drift av infrastrukturen for friluftslivet. Det blir tydeligere for alle parter hvem som har ansvar for hva, og det blir enklere å samarbeide mellom offentlige, frivillige og andre aktører.

Utarbeiding av turruteplaner i den enkelte kommune bør koordineres og ledes av de regionale friluftsrådene, med lokale arbeidsgrupper i hver kommune. Satsingen vil kreve en innsats hos friluftsrådene og i kommunene, og det er derfor behov for økonomisk bidrag fra Nordland fylkeskommune som del av et større spleiselag for å få arbeidet i gang og gjennomført innen en avgrenset tidsperiode.

Fylkeskommunen sitt økonomiske bidrag hentes fra fondsavsetning til sti- og kartleggingsprosjektet. Friluftsrådene inviteres til å søke på disse midlene i samarbeid med respektive kommuner.

Bakgrunn

Kun 20 % av Nordlands befolkning oppfylder Helsedirektoratets anbefalinger om en halvtimes daglig fysisk aktivitet. Vi vet at fysisk aktivitet fremmer både fysisk og psykisk velvære. En befolkning med god helse er en viktig grunnpilar i utviklingen av Nordlandssamfunnet.

I ulike spørreundersøkelser de siste årene scorer tur i nærmiljøet og enkelt friluftsliv høyt på spørsmålet om hva som skal til for å bli mer aktiv. Dette skiller seg tydelig ut fra andre aktivitetsformer som har langt lavere oppslutning. I lys av dette er det naturlig å se på hvordan terskelen for å komme seg på tur i nærmiljøet kan senkes og dermed øke andelen som oppfyller anbefalingene.

Parallelt med folkehelseutfordringene ser vi en økende trend innen reiseliv om etterspørsel etter aktive opplevelser. Nordlandsnaturen er ettertraktet. Besøkende og reiselivsnæringen etterspør bedre og mer koordinert tilrettelegging for friluftsliv.

Med dette bakteppet er det behov for en mer systematisk oversikt over turrutene i den enkelte kommune, og hvilke tiltak som bør gjennomføres. Per i dag er det et konglomerat av parter som står for tilrettelegging og prosjekter. Vedlikeholdet er ofte uavklart.

Fylkestinget har i sak 147-2014 «Retningslinjer for fordeling av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet», vedtak 1, gitt uttrykk for ønsket om «en balansert bruk av spillemidlene for å oppnå målet om at alle skal gis mulighet til å drive idrett og fysisk aktivitet i form av trening og mosjon. Den forventede økning i andelen spillemidler til anlegg vil gi grunnlag for økt satsing på anleggsutvikling og tilrettelegging for både mer og bedre organisert idrett, tettstedsnært friluftsliv og egenorganisert fysisk aktivitet.» Videre er det i samme sak, vedtak 6, sagt at «Alle kommuner tilrås å utarbeide plan om kommunalt turrutenett som del av kommunal anleggsplanlegging».

Problemstilling

Med fokus på å øke aktivitetsnivået i befolkningen, og en økende trend om aktive opplevelser i reiselivssammenheng, øker behovet for mer målrettet tilrettelegging og kanalisering av ferdsel. Slitasjeproblemer oppstår som følge av økt bruk av Nordlandsnaturen. Hvem skal ta ansvar for en bedre infrastruktur for friluftsliv? Hvordan kan vi sikre at viktige arealer for nærfriluftslivet ivaretas til alles beste? Hvordan skal vi løse slitasjeutfordringer som oppstår av økende ferdsel?

Det er naturlig å starte med en kunnskapsoversikt – hvor ligger friluftslivs- og grøntområdene? Nordland fylke er som det første fylket i landet i ferd med å få på plass temakart over friluftslivsområder i samtlige 44 kommuner. Dette er et viktig kunnskapsgrunnlag for kommunene i deres saksbehandling, planleggings- og utviklingsarbeid. Som en oppfølging av denne satsingen er neste steg å bidra til at kommunene får på plass turruteplaner (sti- og løypeplaner). Gjennom slike planer vil kommunene kunne koordinere hvilke ruter og områder som bør prioriteres og ivaretas. Til sist vil dette gi grunnlaget for gjennomføring av tiltak, inkl. oppfølging og vedlikehold. Det er naturlig at det offentlige, gjennom fylkeskommunen og kommunene, tar et ansvar for planlegging og koordinering. Flere parter kan bidra til gjennomføring av tiltak, oppfølging og vedlikehold.

En satsing på turruteplaner vil kreve en innsats i prosjektledelse og koordinering av arbeidet. Friluftsrådene i Nordland dekker 39 av 44 kommuner. Det er igangsatt et arbeid for å opprette friluftsråd også i de 5 resterende kommunene. De er en svært sentral samarbeidspart for kommunene og fylkeskommunene i friluftslivsarbeidet. En satsing på turruteplaner bør derfor involvere friluftsrådene i prosjektledelse og gjennomføring. Selve utarbeidningen av en turruteplan må skje i hver enkelt kommune. Prosessen involverer relevante fagområder i kommuneadministrasjonen, i tillegg til lokale lag, foreninger og andre aktører. I regioner som Lofoten og Helgeland er reiselivsaktørene viktige parter å ha med.

Vurderinger

Som regional utviklingsaktør er det naturlig at Nordland fylkeskommune bidrar til å igangsette arbeidet med turruteplaner i kommunene. Friluftsliv i nærmiljøet er gratis, og har stor betydning for helse og trivsel. Bedre tilgjengelighet og tilrettelegging kommer mange ulike målgrupper til gode og bidrar til å utjevne sosiale ulikheter i helse. Videre har arbeidet betydning for Nordland som reiselivsfylke og satsingen på opplevelsesturisme.

Satsingen vil inngå i Nordland fylkeskommune sitt langsiktige arbeid med kunnskaps- og

kompetansebygging i kommunene. Tiltaket er forankret i Utviklingsprogram Nordland (UPN) og i Handlingsplan for folkehelsearbeid 2013-2016. Utarbeiding av turruteplaner i kommunene er et viktig virkemiddel for å nå målsettingen i FT-sak 147-2014 «Retningslinjer for fordeling av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet» om økt bruk av spillemidler til friluftslivs- og nærmiljøtiltak som når en bred andel av befolkningen.

Turskiltprosjektet, som fylkeskommunen har igangsatt i samarbeid med Gjensidigestiftelsen, bidrar til en storstilt investering i bedre infrastruktur for friluftslivet. Per 2015 har det blitt fordelt til sammen kr 8 mill. til innkjøp av turskilt, merking, enkle infotavler og turkort. Ytterligere 2 mill. vil bli fordelt i 2016. I tillegg til tilskuddene fra fylkeskommunen og Gjensidigestiftelsen legges det inn tilsvarende egenandel og -innsats fra lag, foreninger, friluftsråd og kommuner. Investeringene som er blitt gjort og gjøres gjennom Turskiltprosjektet vil bli sikret ivaretagelse gjennom at aktuelle ruter innlemmes i turruteplaner i hver enkelt kommune. Dette er viktig for framtidig vedlikehold og eventuell videreutvikling av påbegynte lokale prosjekter.

Videre vil turruteplaner kunne bidra til en bevisstgjøring av behovet for arealmessig sikring av ulike typer friluftslivsområder, og synliggjøre behov for oppgradering og utvikling av eksisterende friluftslivsområder som er statlig og/eller kommunalt sikret.

Med en turruteplan som del av kommunedelplanen for fysisk aktivitet og naturopplevelse vil det bli mulig for kommunene og andre parter å fremme søknader om spillemidler til friluftslivstiltak og nærmiljøanlegg, jf. krav om forankring i plan for de større tiltakene. Dette blir et viktig bidrag for å nå fylkestingets mål om en mer balansert bruk av spillemidlene til friluftslivs- og nærmiljøanlegg som grunnlag for økt egenorganisert aktivitet i befolkningen.

Nordland fylkeskommune bidrar hvert år med tilskuddsmidler til lag og foreninger for gjennomføring av friluftslivstiltak, og fordeler statlige midler til samme formål. Turruteplaner i hver kommune vil bidra til en bedre samordning av tilgjengelige ressurser og at tiltak settes inn der de virker best.

I folkehelseavtalene som fylkeskommunen har med 43 kommuner i fylket er utvikling av gode bo- og nærmiljø et tema som går igjen i mange av de individuelle avtalene. Nærfriluftslivet, inklusiv tilgjengelighet til rekreasjonsområder, grøntområder og turløyper er viktige elementer i attraktive og trygge bosteder. Gode bo- og nærmiljø gir trivsel, som igjen gir grunnlag for en positiv utvikling av Nordlandssamfunnet.

Selve turruteplanen kobles til kommunedelplan for fysisk aktivitet og naturopplevelse, som danner grunnlag for framtidige spillemiddelsøknader. Det blir en oversikt over både merkede og umerkede turløyper og ruter. Den vil binde sammen ulike grønt- og turområder med boligområder og angi hvilke turruter som bør ha tyngre tilrettelegging, hvilke som bør ha lettere tilrettelegging og hvilke som kun registreres uten behov for annen tilrettelegging enn informasjon i kart, turbøker og på nett. Tilrettelegging innebærer alt fra oppgradering av selve sti- og turvegen med belysning, grusing, klopping eller lignende, til etablering og utvidelse av p-plasser, vurdering av behov for universell utforming, rasteplasser, skilting, merking, informasjonstiltak etc.

Turruteplanen vil gi den enkelte kommune en mer systematisk og målrettet plan for framtidig utvikling av infrastruktur for friluftsliv og nærmiljøanlegg. Tiltaksdelen vil danne grunnlag for gjennomføring av konkrete tiltak, og avklare gjennomførings- og vedlikeholdsansvar. På

sikt vil det også være viktig å se sammenheng mellom turruteplanen og arealdelen i kommuneplanen i den enkelte kommune.

Iverksetting av tiltak kommer etter at en turruteplan er ferdig utarbeidet og innlemmet i kommunedelplanen for fysisk aktivitet og naturopplevelse. Når kommunen eller andre aktører ønsker å iverksette tiltak som ligger inne i turruteplanen vil grunneiere og andre berørte interessenter kontaktes for avklaringer og eventuelle behov for avtaler.

I utarbeiding av planene vil kunnskapsgrunnlaget som ligger i friluftslivskartleggingen som fullføres høsten 2015 bli svært viktig. I tillegg vil den nylig gjennomførte landskapskartleggingen for Nordland være et nyttig verktøy i arbeidet. Utover disse må det gjennomføres registrering av konkrete stier og ruter. Dette vil kreve en egen systematisk gjennomgang og registrering i hver kommune. Statens kartverk har etablert en nasjonal tur- og friluftsrute database for lagring av data som vil komme både offentlige og andre aktører til gode. For turer som blir skiltet og merket gjennom Turskiltprosjektet er det krav om registrering i denne databasen.

I utarbeidingen av turruteplanene er det viktig å ikke legge terskelen for gjennomføring for høyt. Arbeidet må derfor rasjonaliseres og gjennomføres på en så enkel og oversiktig måte som mulig. Salten friluftsråd har gjennomført et prøveprosjekt på utarbeiding av turruteplaner, med støtte fra Nordland fylkeskommune. Det samme har Ofoten friluftsråd. Erfaringene deres vil danne grunnlag for en metodisk utarbeiding i resten av kommunene i Nordland.

Satsingen på turruteplaner vil kreve en innsats i prosjektkoordinering og gjennomføring hos friluftsrådene og i kommunene, og det er derfor behov for økonomisk bidrag fra fylkeskommunen som del av et større spleiselag for å få arbeidet i gang og gjennomført innen en avgrenset tidsperiode. Nordland fylkeskommune sitt økonomiske bidrag, kr 800 000, hentes fra fondsavsetning til sti- og kartleggingsprosjektet. Friluftsrådene inviteres til å søke på disse midlene i samarbeid med respektive kommuner.

Konsekvenser

Ingen økonomiske konsekvenser, jf. det som er beskrevet i saken.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkestinget understreker det store aktivitetspotensialet som ligger i en bedre utbygging av turstier, turveger, turløyper og ulike aktivitetsparker lokalisert nært opp til byer, tettsteder og bomiljø. Alle kommuner inviteres til å utarbeide plan om kommunalt turrutenett som kan bli en del av kommuneplanens arealdel.
2. Fylkestinget understreker viktigheten av at universell utforming er med i helhetlig vurdering av disse tiltakene.
3. Fylkestinget tilrår oppstart av prosjektet Turruteplaner i kommunene i Nordland.

Bodø den 19.10.2015
Tomas Norvoll
fylkesrådsleder
sign

Ingelin Noresjø
fylkesråd for kultur, miljø og
folkehelse
sign

05.11.2015 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet

Innstilling fra Fylkesrådet

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

07.12.2015 Komite for kultur og miljø

Oversendelsesforslag fra komite for kultur og miljø:

Fylkestinget ber om at sikkerhet og gradering relatert til vanskelighetsgrad i turløyper vurderes i planarbeidet.

Komiteen slutter seg til fylkesrådets innstilling i saken.

Votering i Komite for kultur og miljø

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt med 5 stemmer.

Innstilling fra Komite for kultur og miljø

1. Fylkestinget understreker det store aktivitetspotensialet som ligger i en bedre utbygging av turstier, turveger, turløyper og ulike aktivitetsparker lokalisert nært opp til byer, tettsteder og bomiljø. Alle kommuner inviteres til å utarbeide plan om kommunalt turrutenett som kan bli en del av kommuneplanens arealdel.
2. Fylkestinget understreker viktigheten av at universell utforming er med i helhetlig vurdering av disse tiltakene.
3. Fylkestinget tilrår oppstart av prosjektet Turruteplaner i kommunene i Nordland.

Berhild Nilsen Rønning
Komiteleder/saksordfører

Oversendelsesforslag fra komite for kultur og miljø:

Fylkestinget ber om at sikkerhet og gradering relatert til vanskelighetsgrad i turløyper vurderes i planarbeidet.

07.12.2015 Fylkestinget

Kultur og miljøkomiteens innstilling ble lagt fram av komiteleder Berhild Nilsen Rønning, Frp:

1. Fylkestinget understreker det store aktivitetspotensialet som ligger i en bedre utbygging av turstier, turveger, turløyper og ulike aktivitetsparker lokalisert nært opp til byer, tettsteder og bomiljø. Alle kommuner inviteres til å utarbeide plan om kommunalt turrutenett som kan bli en del av kommuneplanens arealdel.
2. Fylkestinget understreker viktigheten av at universell utforming er med i helhetlig vurdering av disse tiltakene.
3. Fylkestinget tilrår oppstart av prosjektet Turruteplaner i kommunene i Nordland.

Oversendelsesforslag:

Fylkestinget ber om at sikkerhet og gradering relatert til vanskelighetsgrad i turløyper vurderes i planarbeidet.

Votering i plenum

Komiteinnstillinga enstemmig vedtatt med 45 stemmer.
Oversendelsesforslaget vedtatt oversendt.

FT 166/2015
Vedtak

1. Fylkestinget understreker det store aktivitetspotensialet som ligger i en bedre utbygging av turstier, turveger, turløyper og ulike aktivitetsparker lokalisert nært opp til byer, tettsteder og bomiljø. Alle kommuner inviteres til å utarbeide plan om kommunalt turrutenett som kan bli en del av kommuneplanens arealdel.
2. Fylkestinget understreker viktigheten av at universell utforming er med i helhetlig vurdering av disse tiltakene.
3. Fylkestinget tilrår oppstart av prosjektet Turruteplaner i kommunene i Nordland.

Oversendelsesforslag:

Fylkestinget ber om at sikkerhet og gradering relatert til vanskelighetsgrad i turløyper vurderes i planarbeidet.